

Wacław Jan Kroczek¹

SPRAWOZDANIE z międzynarodowej konferencji naukowej 14th Supercentenarian Seminar, Francja, Paryż: 28–29 XI 2019

W dniach 28–29 listopada 2019 w Paryżu (Francja) odbyła się międzynarodowa konferencja naukowa 14th Supercentenarian Seminar (14. seminarium superstulatków). Przedmiotem konferencji była tematyka długowieczności człowieka, badana pod kątem interdyscyplinarnym, poczynając od zagadnień demografii, poprzez medycynę i fizjologię, kończąc na aspektach humanistycznych życia powyżej 105 lat. Wyróżniono dwie populacje, stanowiące szczególny przedmiot badań: semi-superstulatkowie (osoby między 105 a 110 rokiem życia) oraz superstulatkowie (osoby powyżej 110 lat). Konferencja została podzielona na 7 sesji głównych, w trakcie których omawiano tematy w formie prezentacji multimedialnych, oraz sesję plakatową.

Tematami przewodnimi sesji były odpowiednio: (1) wzorce śmiertelności wśród najstarszej populacji, (2) błękitne strefy, (3) gromadzenie danych i walidacja, (4) zdrowie najstarszej populacji (5) przypadek Jeanne Calment, oraz (6) inne indywidualne przypadki ekstremalnej długowieczności.

W ramach analizy śmiertelności, badacze Jesus-Adrian Alvarez, Francisco Villavicencio i Carlo-Giovanni Camarda omówili wzorce śmiertelności powyżej 105 lat. Amerykański nestor gerontodemografii James Vaupel, założyciel Max Planck Institute for Demographic Research (Rostock) przedstawił plateau i różnice w starzeniu się w zaawansowanym wieku. Dodatkowo, Carlo-Giovanni Camarda omówił sceptycyzm odnośnie stałości i niezmienności plateau i w oszacowywaniu śmiertelności w wysokim wieku. Poddana analizie została również możliwa stronniczość i błędy odpowiedzialne za niedoszacowanie stopnia śmiertelności wśród seniorów (Nicolas Brouard) i trzy metryki dożywania do wysokiego wieku dla poprawnego oszacowania ekstensji dłu-

¹ Lekarz dentysta, doktorant Śląskiego Uniwersytetu Medycznego, administrator Gerontology Research Group (www.grg.org)

gowieczności (Viorela Diaconu, Shiro Horiuchi, Nadine Ouellette). W tej tematyce, francuscy i francusko-kanadyjscy naukowcy skupili się również na swoich domenach badawczych. Omówiono szacunki trajektorii wieku w wieku lat 85 i powyżej wśród kohort urodzeniowych Frankokanadyjczyków (Nadine Ouelette, Robert Bourbeau, Bertrand Desjardins) oraz analizę śmiertelności w najstarszej grupie badawczej krzywych śmiertelności wśród pionierów długowieczności we Francji (Linh Hoand Khank Dang, Carlo-Giovanni Camarda, France Mesle, Nadine Ouellette, Jean-Marie Robine, Jacques Vallin). Badania naukowców potwierdzają, że śmiertelność roczna rośnie wraz z osiągniętym wiekiem; w grupie superstulatków wynosi już około 50%, natomiast, w grupie wiekowej 114 lat występuje szczyt śmiertelności rocznej – powyżej 65%, po czym następuje spadek. Naukowcy zgadzają się jednak, że należy kontynuować badania celem określenia czy szczyt śmiertelności jest efektem naturalnych procesów lub też jest spowodowany stosunkowo małą liczbą przypadków osiągnięcia wieku powyżej 115 lat. Ponadto, nie do końca zbadana pozostaje kwestia czy i jak bardzo śmiertelność w określonych grupach wiekowych różni się w określonych regionach geograficznych. Konieczne dalsze obserwacje pozwolą znaleźć odpowiedź na nurtujące pytania.

Wyjątkowo fascynującą dziedziną nauki nad długowiecznością człowieka jest koncept tzw. błękitnych stref, wprowadzony przez belgijskiego demografa Michela Poulaina i włoskiego Gianni'ego Peśa. Termin po raz pierwszy pojawił się w artykule z okładki magazynu National Geographic z listopada 2005 r. „Secrets of long life” Błękitna strefa to regiony świata, w których wyższa niż zwykle liczba ludzi żyje znacznie dłużej niż średnia. Oryginalnie ustalono pięć „niebieskich stref”: Okinawa (Japonia); Sardynia (Włochy); Nicoya (Kostaryka); Ikaria (Grecja); Loma Linda w Kalifornii (USA). Pierwotnie, prowadząc badania demograficzne, Poulain i Pes wykreślili niebieskimi liniami okręgi na mapie Sardynii – prowincja Nuoro, w której górskich wioskach znaczna część mężczyzn osiąga 100 lat. Również badania Dana Buettnera na wyspie Ikaria w Grecji ukazały, że 1 na 3 osoby osiąga wiek 90 lat. Co więcej, Ikarianie mieli około 20% mniej zachorowań na raka, 50% mniej zachorowań na choroby serca i prawie nie odnotowywano przypadków demencji. Sugeruje się, że spośród mieszkańców tych miejsc występuje wysoki odsetek stulatków, cierpią na ułamek chorób, które powszechnie zabijają ludzi w innych częściach rozwiniętego świata i cieszą się dłuższym okresem zdrowia. Wśród cech wspólnych życia mieszkańców błękitnych stref wymienia się: rodzina, abstynencja od palenia, wegetarianizm z uwzględnieniem w roślin strączkowych w diecie, stała umiarkowana aktywność fizyczna i zaangażowanie społeczne. Na konferencji obecny byli Michel Poulain, który przedstawił źródła i kryteria jak zdefiniować, zidentyfikować i zatwierdzić błękitną strefę, oraz Gianii Pes, który przedstawił występowanie i charakterystykę superstulatków z Sardynii żyjących w i poza błękitną strefą długowieczności. Następnie, zaprezentowano krajowe raporty z badań nad potencjalnymi nowymi błękitnymi strefami w krajach Europy Zachodniej i Północnej – Holandii – Zeeland (Lenny Stroeldrajer, Frans van Poppel, Ruben van Gaalen, Carel Harmsen), Danii – wyspy Danii Południowej (Anne Vinkel Hansen,

Laust Hvas Mortensen, Rudi Westerdorp), Włoch – Sycylia (Anna Aiello, Giulia Accardi, Giuseppina Candore, Michel Poulain, Calogero Caruso).

Sesja poświęcona gromadzeniu i walidacji danych również została podzielona na raporty z poszczególnych krajów: Anglii i Walii (Ngairé Coombs), Australii (Heather Booth), Francji ze szczególnym uwzględnieniem licznych przypadków superstulatków we francuskich departamentach zamorskich – przykład Gwadelupy (Jacques Vallin) oraz Włoch (Graziella Caselli z Uniwersytetu Sapienza i wsp.)

W sesji zagadnień zdrowotnych została przedstawiona najnowsza aktualizacja badań nad superstulatkami w Polsce (Wacław Jan Kroczek), w której autor przedstawił postępy w badaniach z lat 2017–2019. Omówiono profile zdrowotne wśród dziewięćdziesięciolatków z dystryktu Mugello (Toskania, Włochy) i ich charakterystykę socjoekonomiczną (Cosmo Strozza i wsp.). Duńscy naukowcy Axel Skytthe i Bernard Jeune przedstawili rozważania czy czynniki socjoekonomiczne w środkowym etapie życia mogą wpływać na szanse zostania semi-superstulatką, a zespół japońskich naukowców pod przewodnictwem Yasuhiro Nakanishi'ego przedstawił porównanie wydatków medycznych między populacją stulatków i populacją nie-stulatków.

Niezwykle ważnym punktem konferencji była kwestia obrony walidacji wieku Jeanne Calment (1875–1997), najstarszej zweryfikowanej osoby we współczesnej historii. Po fali publikacji rosyjskich badaczy, często wykorzystujących media masowe, natomiast niepodpartych wiarygodnymi dowodami, zaistniała konieczność ponownego przyjrzenia się przypadkowi pani Calment i wzmocnienia go dowodami, które nie pozostawiłyby marginesu istotnych wątpliwości odnośnie autentyczności jej wieku. Trzy prezentacje zatytułowane „Odpowiedź na dochodzenie w kwestii wieku Jeanne Calment z kontrbadaniem” (Robert D. Young, dyrektora międzynarodowego towarzystwa naukowego Gerontology Research Group), „Czy wiek osiągnięty przez Jeanne Calment jest naprawdę tak nieprawdopodobny?” (Anthony Medford z Uniwersytetu Południowej Danii i James Vaupel), oraz prezentacja o najostrejszym tytule „Sprawa Jeanne Calment – czy fake news może zmienić prawdę”, którą przedstawił sam weryfikator przypadku pani Calment, Jean-Marie Robine i Bernard Jeune. Badania dostarczyły nowych dowodów potwierdzających wiek Jeanne Calment, całkowicie obalających teorię rosyjskich badaczy jakoby miała miejsce kradzież tożsamości. Wg tych badań wiek Jeanne Calment, jakkolwiek wybitny na skalę historyczną, nie znajduje się poza skalą możliwości maksymalnego wieku człowieka.

Ostatnia sesja poświęcona została wybranym innym przypadkom ekstremalnej długowieczności. „Koniec trajektorii życia i najdłużej żyjący mężczyzna na świecie”, poświęcona przypadkowi Jiroemona Kimury (1897–2013) (Yasuhiko Saito i wsp.), „Przypadki Violet Brown i Luisy Theirs” (Robert D. Young) – Violet Brown z Jamajki (1900–2017) była najstarszą osobą na świecie w roku 2017. Luisa Thiers (1814–1926) była natomiast jedną z najwcześniejszych zweryfikowanych superstulatek z USA, w świetle obecnej wiedzy, jest uważana za pierwszą osobę, która przekroczyła wiek

111 lat. W ramach tej sesji przeprowadzono również analizę limitu długowieczności człowieka przy użyciu indywidualnych danych japońskich (Yasuhiko Saito i wsp.).

W zamykającej konferencję sesji plakatowej przeanalizowano starzenie się superstulatków we Francji (Dolly Kumart), populację stulatków w Brazylii w latach 1900–2010 (Marilla R. Nepomuceno, Cassio M. Turra), geografę włoskich semi-superstulatków (Graziella Caselli i wsp.), rzekomych francuskich stulatków ur. w latach 1771–1805 (Dany Chambre), próbki biologiczne (Natalie Coles) oraz projekcję potencjalnej populacji stulatków i superstulatków w Polsce w 2040, przy uwzględnieniu przyczyn zgonów (Maciej Potyra).

Długowieczność człowieka jest fascynującą dziedziną nauki, w której dosłownie każdy miesiąc, każdy tydzień, a nawet każdy dzień potrafi przynieść nowe odkrycia. Jest również dziedziną, w której niezwykle istotna jest współpraca międzynarodowa. Badania dowodzą, że te same trajektorie starzenia determinują różne populacje niezależnie od ich położenia geograficznego. Ponadto, badania dowodzą, że mix genetyczny sprzyja osiągnięciu długowieczności przez kumulację genów odpornościowych, a samo zjawisko długowieczności człowieka jest niezależne od pochodzenia i osiągalne we wszystkich kontynentach świata.